

Brüssel, 20.5.2020
COM(2020) 556 final

KOMISJONI ARUANNE

Slovakkia

Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 126 lõike 3 kohaselt koostatud aruanne

KOMISJONI ARUANNE

Slovakkia

Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 126 lõike 3 kohaselt koostatud aruanne

1. SISSEJUHATUS

20. märtsil 2020 võttis komisjon vastu teatise stabiilsuse ja kasvu pakti üldise vabastusklausli aktiveerimise kohta. Määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikes 1, artikli 6 lõikes 3, artikli 9 lõikes 1 ja artikli 10 lõikes 3 ning määruse (EÜ) nr 1467/97 artikli 3 lõikes 5 ja artikli 5 lõikes 2 sätestatud klausel hõlbustab eelarvepoliitika koordineerimist tõsise majandussurutise ajal. Komisjon jagas oma teatises nõukoguga seisukohta, et arvestades COVID-19 puhangust tingitud eeldatavat tõsist majandussurutist, võimaldab praegune olukord klausli aktiveerida. 23. märtsil 2020 nõustusid liikmesriikide rahandusministrid komisjoni hinnanguga. Üldise vabastusklausli aktiveerimine võimaldab ajutiselt kõrvale kalduda keskpika perioodi eelarveeesmärgi saavutamiseks nõutavast kohandamiskavast, tingimusel et see ei ohusta riigi rahanduse jätkusuutlikkust keskpikas perspektiivis. Lisaks võib nõukogu parandusliku osa puhul teha komisjoni soovitusel otsuse võtta vastu muudetud eelarvekurss. Üldine vabastusklausel ei peata stabiilsuse ja kasvu pakti kohaseid menetlusi. See võimaldab liikmesriikidel kalduda kõrvale tavapäraselt kohaldatavatest eelarvenõuetest ning komisjonil ja nõukogul võtta pakti raames vajalikke poliitika koordineerimise meetmeid.

Andmed, mille Slovakkia ametiasutused esitasid 14. aprillil 2020 ja mille Eurostat seejärel kinnitas,¹ näitavad, et Slovakkia valitsemissektori eelarvepuudujääk oli 2019. aastal 1,3 % SKPst, samal ajal kui valitsemissektori koguvõlg oli 48 % SKPst. 11. mail Slovakkia ametiasutuste poolt komisjonile saadetud kirja kohaselt prognoosib Slovakkia 2020. aasta eelarvepuudujäägiks 8,4 %² SKPst ning koguvõlaks 61,2 % SKPst.

2020. aastaks kavandatud eelarvepuudujääk on esmapilgul usutav tõend stabiilsuse ja kasvu paktis määratletud ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu kohta.

Seda arvestades on komisjon koostanud käesoleva aruande, milles analüüsitakse, kas Slovakkia täidab aluslepingukohast eelarvepuudujäägi kriteeriumi. Võlakriteeriumi võib pidada 2019. aastal täidetuks, kuna võla suhe jääb allapoole aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 60 % SKPst. Selles võetakse arvesse kõiki asjakohaseid tegureid ja COVID-19 pandeemiast tingitud suurt majandusšokki.

¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10294648/2-22042020-AP-EN.pdf/6c8f0ef4-6221-1094-fef7-a07764b0369f>

² Stabiilsusprogramm esitati ametlikult 18. mail.

Tabel 1. Valitsemissektori eelarvepuudujääk ja võlg (% SKPst)

		2016	2017	2018	2019	2020 Komisjon	2021 Komisjon
Eelarvepuudujäägi kriteerium	Valitsemissektori eelarvepositsioon	-2,5	-1,0	-1,0	-1,3	-8,5	-4,2
Võlakriteerium	Valitsemissektori koguvõlg	52,0	51,3	49,4	48,0	59,5	59,9

Allikas: Eurostat, komisjoni 2020. aasta kevadprognoos

2. EELARVEPUUDUJÄÄGI KRITEERIUM

Tuginedes kirjale, mille Slovakkia ametiasutused saatsid komisjonile 11. mail, suureneb Slovakkia valitsemissektori eelarvepuudujääk 2020. aastal prognooside kohaselt 8,4 %ni SKPst, mis ületab oluliselt aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 3 % SKPst. Eelarvepuudujäägi suurenemine kajastab kavandatud stimuleerivaid meetmeid 2,5 % ulatuses SKPst ja majanduskriisi mõju.

Aluslepingu kontrollväärtuse kavandatav ületamine 2020. aastal on erandlik, kuna selle põhjuseks on tõsine majandussurutus. Võttes arvesse COVID-19 pandeemia mõju, prognoositakse komisjoni 2020. aasta kevadprognoosis, et reaalne SKP väheneb 2020. aastal 6,7 %.

Aluslepingu kontrollväärtuse kavandatud ületamine ei ole komisjoni 2020. aasta kevadprognoosi kohaselt ajutine, kuna prognoosi kohaselt jääb valitsemissektori eelarvepuudujääk suuremaks kui 3 % SKPst ka 2021. aastal.

Kokkuvõttes ületab 2020. aastaks kavandatud eelarvepuudujääk oluliselt aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 3 % SKPst. Kontrollväärtuse kavandatud ületamist peetakse aluslepingu ning stabiilsuse ja kasvu pakti tähenduses erandlikuks, kuid mitte ajutiseks. Seega näitab analüüs, et esmapilgul ei ole puudujäägikriteerium asutamislepingu ja määruse (EÜ) nr 1467/97 tähenduses täidetud..

3. ASJAKOHASED TEGURID

Aluslepingu artikli 126 lõikes 3 on sätestatud, et juhul kui liikmesriik ei vasta ühele või mõlemale kriteeriumile, peab komisjon koostama aruande. Aruandes tuleb võtta „arvesse ka seda, kas eelarvepuudujääk ületab riigi investeerimiskulutused, samuti kõiki muid asjassepuutuvaid tegureid, kaasa arvatud liikmesriigi keskmise pikkusega perioodi majandus- ja eelarveseisund“.

Neid tegureid on lisaks selgitatud määruse (EÜ) nr 1467/97 artikli 2 lõikes 3, milles on samuti sätestatud, et asjakohast tähelepanu tuleb pöörata „kõikidele teistele teguritele, mis on asjaomase liikmesriigi arvates olulised, et põhjalikult hinnata puudujäägi- ja võlakriteeriumide järgimist, ning millest liikmesriik on nõukogule ja komisjonile teada andnud“.

Praeguses olukorras on peamine lisategur, mida tuleb 2020. aasta puhul arvesse võtta, COVID-19 pandeemia majanduslik mõju. Pandeemial on väga arvestatav mõju eelarveseisundile ja see toob kaasa väga ebakindlad väljavaated. Pandeemia on viinud ka üldise vabastusklausli aktiveerimiseni.

3.1. COVID-19 pandeemia

COVID-19 pandeemia on põhjustanud suure majandusšoki, millel on märkimisväärne negatiivne mõju kogu Euroopa Liidus. Mõju SKP kasvule sõltub nii pandeemia kestusest kui ka meetmetest, mida võetakse riiklike ametiasutuste poolt ning Euroopa ja ülemaailmsel tasandil selle leviku aeglustamiseks, tootmisvõimsuse kaitsmiseks ja kogunõudluse toetamiseks. Liikmesriigid on juba võtnud või võtmas eelarvemeetmeid, et suurendada tervishoiusüsteemide suutlikkust ning aidata eriti palju kannatanud üksikisikuid ja majandussektoreid. Vastu on võetud ka märkimisväärsed likviidsust toetavad meetmed ja muud tagatised. Kui üksikasjalikumast teabest ei tulene teisiti, peavad pädevad statistikaasutused uurima, kas neil meetmetel on vahetu mõju valitsemissektori eelarvepositsioonile või mitte. Koos majandustegevuse vähenemisega suurendavad need meetmed märkimisväärselt valitsemissektori eelarve puudujääki ja võlapositsiooni.

3.2. Keskpika perioodi majandusseisund

Slovakkia majanduskasv jõudis 2019. aastal 2,3 %ni, peamiselt tänu suurele sisenõudlusele. COVID-19 pandeemia tõttu nähakse komisjoni 2020. aasta kevadprognoosis siiski ette, et SKP langeb 2020. aastal 6,7 %, mis näitab majandustegevuse katkemist liikumispääringute tõttu ja välisnõudluse enneolematut vähenemist. Eratarbimine kannatab prognooside kohaselt rängalt töötuse suurenemise, palkade kasvu järsu languse ja tarbijate vähese usalduse tõttu. Ka investeerimine peaks 2020. aastal suuresti vähenema, kuna ebakindlusel ja eeldatavalt väiksemal nõudlusel on tõenäoline mõju ettevõtete investeerimiskavadele. Aasta esimesel poolel peaks toodang tunduvalt vähenema ja seejärel alates kolmandast kvartalist järk-järgult taastuma. See on leevendav tegur Slovakkia eelarvepuudujäägi kriteeriumi täitmise hindamisel 2020. aastal. Lisaks on keskpika perioodi majandusväljavaated äärmiselt ebakindlad pandeemia kestuse ja selle majandusliku mõju osas.

3.3. Keskpika perioodi eelarvepositsioon

Slovakkial soovitati 13. juulil 2018 tagada, et valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär ei ületa 2019. aastal 4,6 % (kulude kasvu eesmärk), mis vastab struktuursele kohandusele 0,3 % SKPst³. Üldhinnang osutab, et 2019. aastal kalduti keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks soovitatud kohandamiskavast märkimisväärselt kõrvale. Sarnane hinnang nähtub aastate 2018–2019 koondanalüüsist.

2019. aasta jooksul võttis Slovakkia mitmeid meetmeid, mis ohustasid veelgi eelarvepositsiooni (eelkõige pensionide valdkonnas).

Kiri, mille Slovakkia ametiasutused saatsid komisjonile 11. mail, sisaldab teavet märkimisväärselte uute kulutuste kohta pandeemia ohjamiseks ja majanduse toetamiseks. Need valitsuse poolt seni võetud fiskaalmeetmed on sageli selge ajalise piiranguta. 11. mail Slovakkia ametiasutuste poolt komisjonile saadetud kirja kohaselt on nende otsetoetusmeetmete mõju eelarvele 2020. aastal hinnanguliselt 2,5 % SKPst. Keskpika perioodi eelarveväljavaated on jätkuvalt väga ebakindlad.

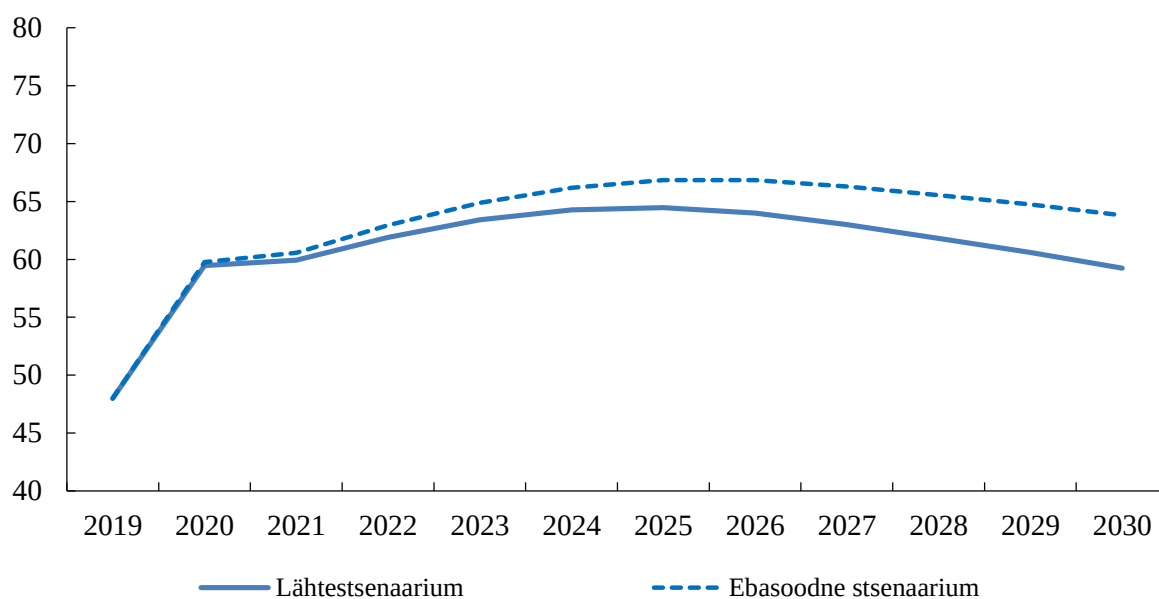
³ Nõukogu 13. juuli 2018. aasta soovitus, milles käsitletakse Slovakkia 2018. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Slovakkia 2018. aasta stabiilsusprogrammi kohta (ELT C 320, 10.9.2018, lk 107).

3.4. Keskpika perioodi valitsemissektori võlapositsioon

Komisjoni 2020. aasta kevadprognoosi kohaselt peaks valitsemissektori võlg suurenema 48,0 %st SKPst 2019. aastal 59,5 %ni SKPst 2020. aastal.

Võla jätkusuutlikkuse analüüs on komisjoni 2020. aasta kevadprognoosi järgi ajakohastatud. Üldiselt näitab võla jätkusuutlikkuse hinnang, et olenemata teatavates riskidest jääb võlapositsioon keskpikas perspektiivis jätkusuutlikuks, võttes arvesse ka kaalukaid leevendavaid tegureid (sealhulgas võlaprofiil). Ehkki valitsemissektori võla olukord halveneb COVID-19 kriisi tõttu, on keskpikas perspektiivis võla suhe SKPsse lähtestsenaariumi kohaselt jätkusuutlikus ehk langevas tendentsis⁴.

Joonis 1. Valitsemissektori võlg %-na SKPst

Allikas: komisjoni talitused.

3.5. Liikmesriigi väljapakutud muud tegurid

11. mail 2020 edastasid Slovakkia ametiasutused kirja, mis käsitleb asjaomaseid tegureid kooskõlas määruse (EÜ) nr 1467/97 artikli 2 lõikega 3. Eelmistes punktides esitatud analüüs üldjoontes juba hõlmab ametiasutuste väljapakutud põhitegureid.

⁴ Lähtestsenaarium põhineb komisjoni 2020. aasta kevadprognoosil. Pärast 2021. aastat prognoositakse eelarvepoliitika järkjärgulist kohandamist kooskõlas ELi majandus- ja eelarvealase koordineerimise ja järelevalve raamistikuga. SKP reaalkasvu prognoos põhineb nn EPC/OGWG T+ 10 meetodikal. Eelkõige mõjutab SKP (tegelikku) reaalkasvu selle potentsiaalne kasv ja eelarve võimalikud täiendavad kohandamised (fiskaalkordaja kaudu). Eeldatakse, et inflatsioon läheneb järk-järgult 2 %le. Intressimäärade prognoosid on kehtestatud kooskõlas finantsturu ootustega. Ebasoodsa stsenaariumi korral eeldatakse, et intressimäärad on lähtestsenaariumiga võrreldes kõrgemad (500 baaspunkti võrra) ja SKP kasv väiksem (–0,5 protsendipunkti võrra) (kogu prognoosiperioodi jooksul).

4. JÄRELDUSED

11. mail Slovakkia ametiasutuste poolt komisjonile saadetud kirja kohaselt peaks Slovakkia valitsemissektori eelarvepuudujääk suurenema 2020. aastal 8,4 %ni SKPst, mis ületab oluliselt aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 3 % SKPst. Kontrollväärtuse kavandatud ületamist peetakse erandlikuks, kuid mitte ajutiseks.

Kooskõlas aluslepingu ning stabiilsuse ja kasvu paktiga analüüsiti käesolevas aruandes ka asjakohaseid tegureid. Arvestades, et kavandatud puudujääk ületab oluliselt 3 % SKPst ja ületamine ei ole ajutine, ning võttes arvesse kõiki asjakohaseid tegureid, nähtub analüüsist, et aluslepingus ja määruses (EÜ) nr 1467/1997 määratletud eelarvepuudujäägi kriteerium ei ole täidetud.